

IJTIMOIIY-PEDAGOGIK TADQIQOTLAR

Xakimova Nodira – University of Management and future technologies
universiteti, 312-guruh talabasi

Annotatsiya: *Ijtimoiy-pedagogik tadqiqotlar ta'lim tizimi va jamiyat o'rtasidagi o'zaro ta'sirni o'rganish hamda pedagogik jarayonlarni takomillashtirishga qaratilgan ilmiy yo'nalish hisoblanadi. Ushbu maqolada ijtimoiy-pedagogik tadqiqotlarning ahamiyati, asosiy vazifalari, metodlari va zamonaviy yo'nalishlari tahlil qilinadi. Pedagogik tadqiqotlar jamiyatning ehtiyojlarini o'rganib, ta'lim jarayoniga innovatsion yondashuvlarni kiritish imkoniyatlarini ochib beradi. Maqolada raqamli ta'lim, inklyuziv ta'lim va ekologik ta'lim kabi dolzarb yo'nalishlarga alohida e'tibor qaratilgan.*

Kalit so'zlar: *Ijtimoiy-pedagogik tadqiqotlar, ta'lim tizimi, pedagogika, sotsiologiya, innovatsion ta'lim, empirik tadqiqotlar, nazariy metodlar, inklyuziv ta'lim, raqamli ta'lim, ekologik ta'lim, ta'lim sifatini oshirish.*

Kirish

Ta'lim tizimi jamiyat rivojlanishining eng muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ijtimoiy-pedagogik tadqiqotlar esa ushbu tizimning samaradorligini oshirish, pedagogik jarayonlarning jamiyatga moslashuvini o'rganish va ta'lim sohasidagi muammolarga ilmiy yondashuv topish uchun zarurdir.

Hozirgi kunda ta'lim tizimi turli omillarga bog'liq holda rivojlanmoqda. Globalizatsiya, texnologik taraqqiyot, demografik o'zgarishlar va ijtimoiy muhit ta'lim jarayoniga bevosita ta'sir qilmoqda. Shu sababli, ijtimoiy-pedagogik tadqiqotlar orqali zamonaviy ta'lim tizimining ehtiyojlari, muammolari va rivojlanish istiqbollari aniqlanib, ularga ilmiy asoslangan yechimlar taklif qilinmoqda.

Ijtimoiy-pedagogik tadqiqotlarning mohiyati va vazifalari

Ijtimoiy-pedagogik tadqiqotlar ta'lim va jamiyat o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni o'rganish orqali ta'lim jarayonini takomillashtirishni maqsad qiladi. Ushbu tadqiqotlarning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- Ta'lim tizimidagi muammolarni aniqlash va tahlil qilish
- O'quvchilarning bilim olish jarayonidagi qiyinchiliklarini o'rganish.
- Pedagogik jarayonda duch kelinadigan muammolarga ilmiy yondashuv bilan yechim topish.
- Pedagogik jarayon va jamiyat o'rtasidagi o'zaro ta'sirni o'rganish
- Ota-onalar va jamiyatning ta'lim jarayonidagi o'rni va ta'sirini o'rganish.
- Ijtimoiy muhitning bolalar tarbiyasiga ta'sirini tahlil qilish.
- Innovatsion ta'lim usullarini ishlab chiqish va joriy etish
- Zamonaviy pedagogik texnologiyalarning samaradorligini tahlil qilish.
- Raqamli va interaktiv o'qitish metodlarini tadqiq qilish va takomillashtirish.
- O'quvchilarning ijtimoiylashuvi va shaxsiy rivojlanishini o'rganish
- O'quvchilarning psixologik va ijtimoiy rivojlanishiga ta'sir qiluvchi omillarni aniqlash.
- Ta'lim tizimining shaxsiy taraqqiyotga ta'sirini o'rganish.

Ijtimoiy-pedagogik tadqiqot metodlari

Ijtimoiy-pedagogik tadqiqotlar turli metodlarni qo'llash orqali amalga oshiriladi. Ushbu metodlar empirik va nazariy tahlillarga asoslanadi. Empirik metodlar bevosita kuzatish va tajribalar orqali ma'lumot to'plashga asoslanadi. Kuzatish – o'quvchilarning ta'lim jarayonidagi harakatlari va pedagoglarning o'qitish usullarini tahlil qilish. So'rov va intervyu – ta'lim muassasalarida o'quvchilar va pedagoglarning fikrlarini o'rganish. Eksperiment – yangi ta'lim usullarining samaradorligini amaliy sinovdan o'tkazish.

Nazariy metodlar ta'lim jarayoniga oid mavjud ilmiy ma'lumotlarni tahlil qilish orqali amalga oshiriladi.

- ✓ Tahlil va sintez – pedagogik jarayonlarning turli jihatlarini chuqur o‘rganish.
- ✓ Taqqoslash – turli ta’lim tizimlari va pedagogik yondashuvlarni solishtirish.
- ✓ Model yaratish – ta’lim jarayonini takomillashtirish bo‘yicha nazariy modellar ishlab chiqish.

Tadqiqot natijalarini aniq tahlil qilish uchun statistik usullar qo‘llanadi. Diagrammalar va grafiklar orqali natijalarni aks ettirish. Ma’lumotlarni guruhlash va tahlil qilish.

Hozirgi kunda ijtimoiy-pedagogik tadqiqotlar quyidagi dolzarb yo‘nalishlar bo‘yicha olib borilmoqda:

- ✓ Zamonaviy texnologiyalar yordamida onlayn o‘qitish, sun’iy intellektidan foydalanish va interaktiv materiallardan foydalanish ta’lim tizimini o‘zgartirmoqda.
- ✓ Nogironligi bor bolalar va maxsus ehtiyojli o‘quvchilar uchun moslashtirilgan ta’lim tizimlarini ishlab chiqish.
- ✓ Ekologik muammolarni hal qilish uchun yosh avlodga tabiatni asrash madaniyatini singdirish.
- ✓ Ota-onalar va mahallaning ta’lim jarayonidagi rolini oshirish bo‘yicha tadqiqotlar.

Xulosa

Ijtimoiy-pedagogik tadqiqotlar ta’lim jarayonining samaradorligini oshirish va uning jamiyat bilan o‘zaro aloqasini mustahkamlashga xizmat qiladi. Ushbu tadqiqotlar ta’lim tizimidagi muammolarni aniqlash, ularning sabablarini tahlil qilish va samarali yechimlarni ishlab chiqish imkonini beradi. Shuningdek, ta’limning turli bosqichlari, pedagogik yondashuvlar va innovatsion texnologiyalar bo‘yicha ilmiy asoslangan xulosalar berish orqali ta’lim sifatini oshirishga hissa qo‘shadi.

Bugungi kunda ijtimoiy-pedagogik tadqiqotlar global va mahalliy ta’lim tizimlarida dolzarb masalalarni hal qilishga qaratilgan. Xususan, raqamli ta’lim, inklyuziv ta’lim, ekologik ta’lim va ota-onalar ishtirokining ta’lim jarayoniga ta’siri

kabi yo‘nalishlar jadal rivojlanmoqda. Ushbu tadqiqotlar ta’lim muassasalarida samarali pedagogik usullarni qo‘llash, yangi o‘quv dasturlarini ishlab chiqish va ta’lim tizimini takomillashtirish uchun ilmiy asos yaratadi.

Shuningdek, pedagogik tadqiqotlar bolalar va o‘smirlarning psixologik va ijtimoiy rivojlanish jarayonlarini o‘rganish orqali ularning shaxsiy kamolotiga ko‘maklashadi. Ijtimoiy muhit, ta’lim resurslari va pedagogik texnologiyalar ta’lim oluvchilarning bilim olish darajasi va shaxsiy rivojlanishiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Shu sababli, ta’lim tizimining uzluksiz rivojlanishi va zamonaviy talablar bilan uyg‘unlashishi uchun pedagogik tadqiqotlarning ahamiyati ortib bormoqda.

Ijtimoiy-pedagogik tadqiqotlarning samaradorligi ularning natijalaridan amaliy foydalanish darajasiga bog‘liq. Tadqiqotlar natijasida ishlab chiqilgan innovatsion yondashuvlar, ta’lim metodlari va pedagogik texnologiyalar ta’lim muassasalarida keng qo‘llanilsa, jamiyat taraqqiyotiga sezilarli ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Shu boisdan, pedagoglar, tadqiqotchilar va ta’lim siyosatini shakllantiruvchi mutasaddilar bu tadqiqotlar natijalaridan foydalanishga alohida e’tibor qaratishlari lozim.

Umuman olganda, ijtimoiy-pedagogik tadqiqotlar nafaqat ta’lim jarayonini takomillashtirishga, balki jamiyatning ijtimoiy va madaniy rivojlanishiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Kelajakda ta’lim tizimini yanada modernizatsiya qilish, pedagogik innovatsiyalarni tatbiq etish va o‘quvchilar ehtiyojlariga mos keluvchi ta’lim tizimini shakllantirish uchun ijtimoiy-pedagogik tadqiqotlarni yanada rivojlantirish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sulaymon Amirqulovich Xaydarov. (2024). O‘quvchilarni tarbiyashda ijtimoiy fanlarni o‘qitishni didaktik imkoniyatlari. SCIENCE AND EDUCATION SCIENTIFIC JOURNAL. 5.1.B.271-275.
2. Хайдаров, С. (2023). Педагогик faoliyatda o‘qituvchi o‘zida kompetentlik sifatlarini shakllantirishi. Цифровизация современного образования: проблема и решение, 1(1), 64–67.

3. Хайдаров, С. А. (2023). ТАРИХ ДАРСЛАРИДА САНЪАТ АСАРЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ УСУЛЛАРИ. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(1/2), 92-96.
4. Хайдаров С. (2024). Spiritual influence on child education in families. Web of Teachers: Inderscience Research. 2 (11). 203-205.
5. Хайдаров С. (2025). Oilalarda farzand tarbiyasiga ruhiy ta'sir etkazish. Modern Education and Development. 3 (17). 23-27.
6. Khaydarov S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. Modern Education and Development. 3 (17). 28-33.
7. Xaydarov S.A. (2025). Ijtimoiy-gumanitar fanlarda raqamli metodlardan foydalanish yo'llari. NEW RENAISSANCE international scientific journal. 2(1). 91-94.
8. Xaydarov S.A. (2025). Yoshlarda vatanparvarlik hissini tarbiyalashda Boburnoma asariga ishlangan miniatyuralarning ahamiyati. Til va adabiyot.uz. 2.11-12.